DE BOSATLAS

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ? >

UNIEKE UITGAVE BIJ DE INTRODUCTIE VAN DE GROTE BOSATLAS 53E EDITIE

ISBN 978-90-01-12300-0
9 789001 123000

15 BIJZONDERE MENSEN, 15 UNIEKE VERHALEN: PIETER ROELOF BOS • PIETER JAKOB DE LINT • LISETTE LEWIN • ROB VAN DER VAART • JETTY MATHURIN • KLAAS PATER • PETER VAN EIJK • RICK NIEMAN • MANJA BLOK • HERB VAN DRONGELEN • FLOORTJE DESSING • BARBARA DE LOOR • URBY EMANUELSON • GRETA LE BLANSCH • NAWAL LEHIANE

www.bosatlas.nl

Met:

- Alle Bosatlasproducten die u kunt inkijken en bestellen.
- Veel extra achtergrondinformatie over De Bosatlas, zoals de geschiedenis van De Bosatlas, De Bosatlas in de pers en De Bosatlas internationaal.

> In dit magazine

Nawal Lehiane 4
Rick Nieman 6
Jetty Mathurin 8
Barbara de Loor 10
Peter van Eijk 12
Rob van der Vaart 14
Urby Emanuelson 16
Pieter Jakob de Lint 18
Manja Blok 20
Klaas Pater 22
Floortje Dessing 24
Herb van Drongelen 26
Lisette Lewin 28
Greta Le Blansch 30
Pieter Roelof Bos 32

‘IN DE BRUGKLAS WAS IK ER BIJNA VERLIEFD OP’

Peter van Eijk, aardrijkskundeleraar, over zijn eerste Bosatlas

‘De leegtes hebben me altijd gefascineerd, niet alleen in de atlas, ook tijdens mijn reis. Australië bijvoorbeeld, bijna 4.000 kilometer desolate woestenij, waar ik trouwens – heel bijbels – veertig dagen over deed.’

Herb van Drongelen over zijn wereldreis

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Nawal Lehiane

Nawal Lehiane (1994) zit in de brugklas van het Amsterdams Lyceum. Vroeger wilde ze dolfijnentrainer worden, maar onderhand twijfelt ze. Één ding weet Nawal zeker: we moeten ons inzetten om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Anders is het straks bye bye aarde.

We hadden al een oude *Bosatlas*. Voor de brugklas kochten we een nieuwe maar die is natuurlijk niet zo nieuw als de allernieuwste die nu uitkomt. Je moet hem hebben, want in het aardrijkskundewerkboek staan veel vragen waarbij je er iets in moet opzoeken.

Vind je het leuk om dingen in de atlas op te zoeken?
Soms denk je: O, ligt dat dáár! Je leert er toch wel veel van. Als ik op vakantie ga, kijk ik: Waar gaan we nou eigenlijk naartoe? Is dat bij de kust of middenin het land? Hoe warm is het en hoe ver? Dat is wel leuk om te weten.

Heb je een favoriete regio?
Mijn moeder komt uit Indonesië, dus dat bekijk ik wel eens. En China, daar liggen mijn roots, net als in Marokko. Daar ben ik vaak bij mijn familie van vaderskant geweest. Dus als ik daar in de atlas langs kom denk ik: Hé!

Hé, daar ken ik nog mensen, denk je dan.
Ja. Je weet meer van culturen als je er bent geweest. Dan interesseert het je ook.

Wat heeft nog meer je interesse?
Waar ik me supersupersuper mee bezig hou is de opwarming van de aarde. Ik probeer me zo veel mogelijk voor het klimaatprobleem in te zetten. Ik ben begonnen met lampen uit te doen, want dat bespaart elektriciteit en CO_2 uitstoot. In groep 8 zei ik al tegen iedereen; spuitbussen met luchtverfrisser zijn hartstikke slecht voor het milieu, weet je dat wel! Als we er niet mee stoppen, dan verdrinken we!

Ben je daar bang voor?
Ik heb er nachtmerries over. Dat we moeten verhuizen en dan allemaal het contact met elkaar verliezen. Amsterdam is echt heel laag beneden het zeepeil. Ik hield mijn hart ook vast met die storm laatst, ik dacht: Aii!

Hebben jullie het daar over met aardrijkskunde?
Alleen als we off topic gaan. Omdat sommige boeken ouder zijn, gaat het meestal niet over klimaatverandering. Vooral op de basisschool, daar hadden we een héél oud boek, nog uit de 20e eeuw.

Hoe kom je zulke dingen te weten als het niet in die oude boeken staat?
Van het nieuws, en ik ben ook naar van die sites gegaan, waar ze acties tegen klimaatverandering voeren. Ik vind het heel belangrijk om er iets tegen te doen, want anders bestaat onze wereld straks gewoon niet meer.

Dan heb je helemaal geen *Bosatlas* meer nodig!
Nee. Dan is het waarschijnlijk alleen nog maar water, of bye bye aarde.

En je wilt misschien nog wel wat zien van die aarde.
Ja. Amerika en Azië, dat is het opkomende Europa. Ja! Azië is nu zo succesvol: de iPod is er gemaakt, op alle labeltjes staat made in China of Taiwan. Maar er zijn zoveel verschillen in de wereld. Moderne ontwikkelingen of juist oude en historische dingen: ik zou het liefst van alles wat willen zien.

> Waar en Wat

Ja, volgens mij ligt hij hier, op dat stapeltje op tafel. Ik heb hem van de week nog gebruikt toen ik mijn huiswerk aardrijkskunde moest maken. Het ging erover waar de bevolking zich vooral vestigt in Nederland en waar de bevolkingsdichtheid het hoogst is. Dat is in de Randstad.

1877

1893

1939

1968

1981

1988

2001

2007 >>

‘Ik ben sowieso gek op kaarten’

1877

1893

1939

1968

1981

1988

2001

2007 >>

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Rick Nieman

Rick Nieman (1965) is journalist en nieuwslezer. Al heeft hij de allernieuwste *Wereld Bosatlas*, oude liefde roest niet. Rick staarde ooit een jaar lang intens naar de kaart van Amerika. Tegenwoordig vindt hij ‘eigenlijk alles’ interessant, vooral als er geen nieuws is.

Ik weet nog dat ik de *Bosatlas* kreeg, ik heb hem héél voorzichtig geplastificeerd. Met van die bubbeltjes die je er voorzichtig uit moest wrijven. Ik wilde hem niet kaften want ik vond hem te mooi. Het was met áfstand mijn favoriete schoolboek. Het is ook het enige boek dat je later nog inkijkt.

Doe je dat ook nog?
Nou, ik heb gisteren uren in de kelder gezeten. We hebben twee weken geleden een beetje verbouwd en al onze boeken in grote dozen in de kelder gezet. Ik weet zéker dat ik hem nog heb, maar ik kon hem niet vinden…

Heb je hem zo lang niet meer ingezien?
Een paar jaar geleden heb ik van mijn vrouw Sacha de *Wereld Bosatlas* gekregen, en die gebruik ik nu. Zeker een keer per maand. Het mooist vind ik de geografische kaarten met hoogteverschillen. En die geweldige satellietfoto’s! Google Earth is mooi, maar de foto’s in die grote wereldatlas zijn fenomenaal.

Wat zoek je zoal op?
Ik stippel een reis uit, of een route voor een tocht met de motor. Maar als ik op het werk ben, op de Hilversumse redactie en er gebeurt niks, het is saai en een uur of tien, dan loop ik nog wel eens naar de documentatieafdeling om de *Bosatlas* te pakken. Zomaar. Een beetje kijken; daar ben ik geweest, en daar wil ik nog naar toe. En dan blijven hangen.

Heb je dat altijd gehad?
Toen ik zeventien was, zou ik in Amerika gaan studeren. Dat is een proces van een jaar; je aanmelden, een beurs krijgen, en je weet niet waar je terecht gaat komen. Dat jaar heb ik héél veel naar de kaart gekeken: Wat gaat het worden? Ik zie de kleuren nog voor me. Dan zit je naar dat enorme grote land te kijken terwijl je weet dat je er gaat wonen, maar het kan overal zijn! Het werd Chicago. Daar was ik dolblij om, want ik wilde naar een grote stad.

Nam je de atlas mee?
Nee, daar had ik de Rand McNally Road Atlas, daarin heeft elke staat zijn eigen kaart. Ik vind Michelinkaarten ook geweldig. Ja, met motorrijden is het hoe gedetailleerder hoe beter. Liefst 1 op 200.000 of zelfs 1 op 100.000. Ik ben sowieso gek op kaarten.

Waarom?
Dromen over dingen die je niet kent. Over volkeren, over landen, over heel exotisch klinkende plaatsen. En er is ook iets met de plekken waar je geweest bent. Je wilt er vlaggetjes planten, lijntjes trekken: dat heb ik gezien! Niet letterlijk, want ik vind: in een atlas schrijf je niet.

Ook niet in dat oude exemplaar?
Hé! Ik weet ineens weer waar hij is! Ik zie hem liggen, in de kast bij mijn moeder. Ik ga haar meteen bellen, ze komt vanavond, dan kan ze hem meenemen.

> Waar en Wat

De *Wereld Bosatlas* staat net weer in de kast. Sacha en ik gaan deze zomer met mijn dochter naar Amerika. Het eerste wat ik deed, was dat ding pakken, om haar alles te laten zien. Kijk, we nemen die weg, hier zijn de bergen, daar is een zoutmeer en hier een pas van 3.000 meter. Zie je het?

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Jetty Mathurin

Jetty Mathurin (1951) is actrice en cabaretière van Surinaamse afkomst. Eén van haar bekendste karakters is *Taante*. Op school leerde ze de Hollandse steden, provincies en eilanden uit haar hoofd, maar haar eerste woonplaats was onvindbaar. Uit een koele ontvangst groeide toch een warme vriendschap.

Ik kreeg ik mijn eigen *Bosatlas*, helemaal nieuw, toen ik naar de Mulo ging. Ik kan het me goed herinneren, het was het grootste boek, dat was helemaal geweldig. Daardoor werd bepaald hoe groot je schooltas moest zijn. En dat is status, hè. Je bent groot, want je gaat naar de grote school, met grote boeken.

Herinner je je nog iets van de lessen?
We leerden de namen van de eilanden uit ons hoofd: Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog, Rottum… Die rijtjes zitten er nog steeds in. En dat de Rijn bij Lobith óns land binnenkwam.

Maar je zat hoog en droog in Suriname?
Dat was heel gewoon, niet alleen bij aardrijkskunde, ook bij de andere lessen waren de dingen Hollands. Dan kreeg je vier plaatjes die je in een logische volgorde moest rangschikken: met een jongen die op het ijs stond en in een wak viel, terwijl je helemaal niet wist wat een bevroren sloot was, of sneeuw, dat had je nooit ervaren.

Bizar…
Toch heb ik er geen negatieve herinnering aan. Ik moet er nog steeds om lachen als ik nu door het land rijden de landschappen zie die ik toen moest tekenen: vlak land, met weilanden en in de verte een kerktoren. Ik had nooit zo'n landschap gezien, maar dat tekende je. Niet de huizen die je in Paramaribo zag. Maar ik vond het niet vreemd, Holland was ook ons land.

Maar het lag aan de andere kant van de oceaan.
Je kon in de atlas wel zien dat het vér was, maar toch maakte het niet die indruk op me. Het was meer zoiets als Curaçao, waar mijn oma woonde. We hoorden bij elkaar. Holland was thuis en het moest wel dichtbij zijn, want anders zou dat gevoel niet kloppen. Je wist: je gaat verder studeren dáár, alles in het onderwijssysteem was daar op gericht. Naar Holland gaan, dat was eigenlijk thuiskomen!

En?
Als je arriveert, word je overladen met vragen: Wat kom je doen? Waarom ben je hier? Dat was teleurstellend. Gelukkig had ik hele lieve buren in het dorpje waar ik kwam wonen, die hebben me goed ontvangen.

Welk dorp was dat?
Mijn man was eerder naar Nederland gegaan en liet me weten dat hij een adres gevonden had in 'Kuik'. Ik ging het meteen opzoeken. Waar ligt Kuik? Ik vond wel Luik, maar Kuik?! Ik kon het in de hele *Bosatlas* niet vinden!

Maar het kwam goed.
We waren het enige zwarte gezin in Cuijk. En ja, dan moet je kerstliederen zingen, en je land van herkomst vertegenwoordigen. Om ze kennis te laten maken met Suriname heb ik *Taante* naar buiten gebracht. Toen ben ik het podium op gegaan. Zo is het gekomen.

> Waar en Wat

Ik kan hem zo pakken, hij heeft een vaste plek. Maar het laatste wat ik heb opgezocht…? Ik weet wel wat ik gá opzoeken. Binnenkort hoor ik via een DNA-onderzoek waar in Afrika mijn voorouders, mijn *bigisma*, vandaan komen! Dan sla ik meteen de kaart op.

'En dat de Rijn bij Lobith òns land binnenkwam'

‘Er is nog genoeg te ontdekken. Maar ook te doen’

1877 | 1893 | 1939 | 1968 | 1981 | **1988** | 2001 | 2007 >>

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Barbara de Loor

Barbara de Loor (1974) stopte in 2006 met schaatsen en won Dancing with the Stars. Ze beweegt zich ook over de wereld. Barbara presenteert het tv-programma ‘Nederlanders in Ontwikkeling’ en is Afrika ambassadeur voor ‘Right to Play’: sport en spel voor kinderen.

We hadden thuis één atlas, die gebruikten we allemaal, en intensief. Hij kwam heel vaak op tafel want elke zomer trokken we er met het gezin op uit. Dan toerden we Frankrijk door, of Italië, Joegoslavië of Portugal. Heel Europa hebben we zo gedaan. Ja, lang voor de middelbare school zat ik er al vaak in te bladeren.

Wat vond je het leukst?
De wereldkaart. Als ik daar naar keek, kreeg ik altijd een soort opgewonden gevoel. Dat had ik als kind en heb ik nu nog steeds. Iets van: de wereld is zo groot en er valt nog zoveel te ontdekken.

Je bent al aardig op weg!
Het begon met mijn ouders en daarna reisde ik voor het schaatsen de wereld rond. Van Moskou tot Seoul, Salt Lake City, Helsinki, Nagano…
Ik weet nog dat ik een wedstrijd moest rijden in Calgary. We zaten in Butte, Montana, en met een stel zijn we er met de auto naar toe gereden, dwars door de Rocky Mountains. Dat was het mooiste wat ik ooit gezien heb. Ik hou echt heel erg van bergen.

Wel moeilijk schaatsen.
Toch trainden we met de schaatsploeg best vaak in bergen, want dat is heel goed voor de conditie. Ik ben op 5.000 meter hoogte geweest, dat was in Nepal op de Himalaya. Dan ben je helemaal gaga van de indrukken en de ijle lucht.
Ik zat daar in een tentje in een sneeuwstorm, en dacht echt even dat ik er geweest was. Toch een geweldige ervaring. Dat is waarom ik van reizen hou.

Wat is je volgende bestemming?
Tegenwoordig presenteer ik ‘Nederlanders in Ontwikkeling’, een programma dat laat zien hoe Nederlanders zich inzetten voor én in ontwikkelingslanden. Voor de vorige aflevering was ik in Bolivia, over vier dagen zit ik in Ghana.

Die wereldkaart kent voor jou straks geen geheimen meer.
Er is nog genoeg te ontdekken. Maar ook te doen. Zeker in Afrika, daar is zo veel armoede en ellende. Ik ben er al een paar keer eerder geweest, als ambassadeur voor Right to Play.

Vertel.
Dat is een organisatie die kinderen wil laten sporten en spelen. Ik was voor een project in Zambia, daar heeft twintig procent van de bevolking hiv/Aids. Ook zijn er 650.000 Aidswezen. Dus voorlichting is heel belangrijk. Met de kinderen deden we een spelletje: ‘Don’t trust your eyes’. Twee teams staan tegenover elkaar en geven achter hun ruggen een bal door. Die bal staat voor het aids-virus. Ze moeten van elkaar raden wie de bal heeft. Zo leren ze dat je niet kan zien wie Aids heeft. Kinderen kunnen zoveel opsteken door sport en spel: zelfvertrouwen, discipline, teamwork en respect.

Wat hoop jij dat alle kinderen leren?
Hoe belangrijk sport is. Dat geloof ik echt. Het heeft mij ook gemaakt tot wie ik ben.

> Waar en Wat

Al ligt de atlas bij mijn ouders, ik heb hem onlangs nog gebruikt. Ik moest voor mijn tv-programma naar Bolivia en zou vanuit New York op La Paz vliegen. Dat is de hoogst gelegen luchthaven ter wereld, op 4.000 meter. Dat wilde ik toch wel even op de kaart bekijken.

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Peter van Eijk

Peter van Eijk (1960) is aardrijkskundeleraar op Christelijk College de Populier in Den Haag. In zijn klaslokaal staan Google Earth en Encarta op de beamer. Peter zelf bekijkt de wereld liever vanaf de grond, en kan geen berg passeren zonder er de beitel in te zetten.

Mijn eerste atlas heb ik niet meer. Die was ook niet van mijzelf, we hadden één atlas met acht broers en zussen. Maar ik gebruikte hem wel vaker dan de anderen.

Weet je nog dat je hem voor het eerst opensloeg?
Jazeker. In de brugklas was ik er bijna verliefd op. Ja, jongens hebben dat een beetje.

O?
Jongentjes vinden atlassen geweldig. Die gaan bestuderen hoe de wereld er uit ziet. Wat is het grootste werelddeel, wat is het grootste land, wat is het kleinste land, waar is de temperatuur het hoogst, het laagst en welke plaats is verder weg? Dat soort dingen.

Droomde je dan dat je later die plekken zou gaan zien?
Helemaal niet, dat had ik toen ook al niet. Ik dacht, die atlas dat is mij genoeg! Ik las er gewoon heel graag in. En nog steeds eigenlijk.

Maar het inspireert niet tot reizen?
Alleen in Europa, want dat is allemaal te rijden. Inderdaad, ik heb vliegangst. Ontzettend. En ik heb echt wel geprobeerd er af te komen; ik heb zelfs in zo'n klein vliegtuigje gevlogen. Terwijl ik de stuurknuppel vast had, drupte het zweet zo uit mijn handen op mijn broek. Ik had hele natte knieën!

Maar het hielp niet?
Nee. Maar Europa is heel mooi en veelzijdig.

Het ligt ook aan de manier waarop je de dingen beziet. Voor mij is een landschap niet alleen mooi, ik kijk hoe het is ontstaan. En ik zoek fossielen. Ik kan niet langs een berg lopen, zonder even te hakken. Kijken wat voor gesteente het is. Het is niet alleen mijn vak, het heeft ook mijn interesse.

En is het vak aardrijkskunde veranderd?
Er is natuurlijk een medium bij gekomen. Google Earth en Encarta zijn waanzinnig populair. Die staan in mijn klas ook voortdurend aan, met een beamer boven het bord geprojecteerd.

Dus de atlas heeft concurrentie?
Ach, dat kan de *Bosatlas* wel hebben. Die is zo sterk, daar staat zo'n ongelofelijke schat aan informatie in, met al die thematische kaartjes. Daar kunnen de internetsites niet aan tippen. Voor het echte werk, zeg maar, heb je absoluut een *Bosatlas* nodig. En bladeren in zo'n groot boek, dat vinden vooral de brugklassers nog steeds leuk.

Wat vinden je leerlingen verder leuk aan je lessen?
Ik probeer de actualiteit er bij te betrekken. Als ik de krant lees, dan staat er zoveel aardrijkskunde in. Daar doe ik vaak wat mee. Ik heb het ook over klimaatsverandering met de kinderen. Zeker zoals nu, dat het veel te warm voor de tijd van het jaar is.

Maken ze zich daar druk om?
Het interesseert ze zeker wel. Maar of ze het meteen op MSN gaan zetten, dat weet ik niet.

> Waar en Wat

Hij ligt op mijn werkkamer, tenzij mijn dochter Anne hem te pakken heeft. Op school ligt hij altijd onder handbereik. Vanmiddag heb ik nog even op de kaart met lidstaten van de EU gekeken. Er gaat bijna geen dag voorbij dat ik hem niet opensla.

‘In de brugklas was ik er bijna verliefd op’

1877 | 1893 | 1939 | **1968** | 1981 | 1988 | 2001 | 2007 >>

‘Echt, mensen krijgen een hartaanval!’

1877 | 1893 | **1939** | 1968 | 1981 | 1988 | 2001 | 2007 >>

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Rob van der Vaart

Rob van der Vaart (1951) is hoogleraar Sociale Geografie. Hij heeft de atlas in het hoofd maar slaat hem nog graag open. Duitse of Engelse atlassen kunnen de vergelijking niet doorstaan, vindt Rob. Wij zijn verwend met de beeldschone *Bosatlas*; we weten niet slechter.

Ik kreeg de *Bosatlas* toen ik naar middelbare school ging. Niet zozeer land A of B, maar die kaarten achterin vond ik fascinerend, met de tijdszones, de equator en poolcirkels, en al die keurige lijntjes. Dat je kon gaan meten hoe ver iets was.

Heb je altijd iets met aardrijkskunde gehad?
Ik had het op het gymnasium niet eens in mijn pakket. Ook heb ik eerst een tijd tandheelkunde en Spaans gestudeerd voor ik aan geografie begon. Dát vond ik wel echt een leuke studie. We gebruikten de atlas heel veel. Ik betwijfel of studenten dat nu nog doen, maar wij moesten heel veel over de wereld weten. Niet alleen algemene processen maar ook echte feitenkennis.

Zoek je nog vaak iets op?
Als je in het vak zit, dan zit die atlas op een gegeven moment in je hoofd. Maar natuurlijk sla ik hem nog vaak genoeg open.

Met plezier?
Ja, ik ben er dol op. De *Bosatlas* is beeldschoon in zijn communicatie. Pieter Roelof Bos, de maker van de atlas, is begonnen met het idee; kaarten moeten zo leeg mogelijk zijn. Dat wat essentieel is, moet erin staan en daar moet niets van afleiden.

Is dat zo bijzonder dan?
Leg er maar eens een Duitse of Engelse atlas naast, dan zie je wat voor schreeuwerige dingen ze daar met kaarten doen. Zoals vogeltjes tekenen waar de kaketoes in Zuid-Amerika zitten, en in het oerwoud allemaal boompjes. Overvolle kaarten met honderden plaatsnamen. Door de soberheid van de Bos zie je: zo zit het rivierenstelsel in elkaar, daar zijn de bergen en dat zijn de belangrijkste plaatsen. In één oogopslag zie je de structuur van een continent: wij zijn dat gewend, we weten niet slechter!

De *Bosatlas* stamt uit 1877; hoe zagen we de wereld toen?
Eind negentiende eeuw was de belangstelling voor vreemde landen en volken enorm. ‘De reis om de wereld in 80 dagen’ van Jules Verne was ongelofelijk populair. Moet je je voorstellen; je kon nog niet eens van Utrecht naar Bunnik over een behoorlijke weg. Er was een fascinatie met de wereld; dat ‘ie er überhaupt was, en wat er allemaal nog ontdekt zou worden.

Wat kunnen we nu van de atlas leren?
Mondiaal denken. Het is verbijsterend als je ziet dat grote delen van de aarde te droog of te hoog zijn voor menselijk gebruik, het zijn maar hele kleine stukjes waar wij op zitten. En dat in combinatie met de bevolkingsdruk. We hebben nu gemeenschappelijke uitdagingen en vraagstukken, zoals oceanenvervuiling en luchtverontreiniging; dat is niet meer regionaal op te lossen.

En wat betekent de atlas voor jou persoonlijk?
Voor mij is het echt een gebruiksvoorwerp. Ik knip er kaarten uit, ik schrijf en kras er in. Ik koop er toch elke twee jaar eentje. Maar als ik er weer eens iets uit scheur… Echt, mensen krijgen een hartaanval!

> Waar en Wat

Hij staat in de kast bij de rest. Ik heb een stuk of vijftien atlassen die in de loop van tijd zijn binnen komen vallen. Twee weken geleden zei ik thuis: Weet je wat, we gaan naar Chili! Om te zien hoe ver het ook al weer is van midden Chili naar het zuiden en noorden, heb ik hem erbij gepakt.

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Urby Emanuelson

Urby Emanuelson (1986) voetbalt bij Ajax en het Nederlands elftal. Voetbal zit in de familie, en zo kom je nog eens ergens. Als Urby op de wereldkaart in de atlas het enorme Brazilië met Nederland vergelijkt, is hij trots dat zo'n klein landje toch groot in de voetbalwereld kan zijn.

Mijn *Bosatlas* is eerst van mijn broer geweest en die is tien jaar ouder, dus het was niet echt de allerlaatste editie. Ik vind de atlas overzichtelijk, makkelijk. Niet te veel moeilijke dingen. Als je iets wilt opzoeken, heb je het in no time gevonden.

Wat zoek je dan zoal op?
Ik weet natuurlijk van de bekende landen wel waar die allemaal liggen, maar ik ben toch wel nieuwsgierig naar steden of landen met de meest vreemde namen. Bij aardrijkskunde op school keken we vooral naar de thematische kaartjes, die waren heel kleurrijk, dat weet ik nog wel.

Denk je ook aan voetbal als je in de atlas kijkt?
Als ik Zuid-Amerika op de kaart zie, kijk ik automatisch naar de voetballanden: Argentinië, Brazilië. Dan is het interessant hoe groot zo'n land is, en vergelijk je dat met Nederland. Brazilië is misschien wel honderden keren groter. Als voetballer denk je dan dat het toch knap is, dat zo'n klein landje als Nederland ook belangrijk kan zijn in de voetbalwereld.

En verder?
Je kijkt naar de klimaten. Of het ergens goed voetbalweer is; dat het lekker warm is, en niet te veel sneeuw of regen. Maar dat hangt ook een beetje van het soort speler af. Een heel nat veld is goed voor de vechters, die moeten overleven. Mooi weer is meer voor sierlijke voetballers.

Wat ben jij?
Ik ben meer het sierlijke type, maar heb er niet te veel moeite mee als het rotweer is.

Waar heb je allemaal gevoetbald?
In Australië. Dat was met de jeugd van Ajax. Jeugdelftallen gaan vaak naar heel verre landen. Met het Nederlands elftal zitten we in een toernooi om ons te kwalificeren voor de Olympische Spelen, en die zijn in Peking. En in januari zijn we met Ajax nog tien dagen in Zuid-Afrika geweest. Zo kom je nog eens ergens.

Dankzij voetbal.
Ja, en al toen ik zes, zeven jaar was, omdat mijn broer ook bij Ajax zat, en als hij ergens moest spelen gingen wij mee.

Wat trekt je aan in een land?
Dat heeft ook te maken met wat voor dieren er rondlopen. Als je in Artis alle beesten opgesloten in een kooi ziet zitten, ben je toch benieuwd om die dieren in het wild te zien. Ik denk dat dat voor veel mensen een reden is om ergens heen te gaan.

Heb jij al veel dieren gezien?
In Australië heb ik kangoeroes gezien. In Zuid-Afrika hebben we een safari gedaan. Je zag er neushoorns, leeuwen, krokodillen, olifanten en nijlpaarden. We zaten in een open bus, maar echt eng vond ik het niet. Die beesten waren best ver weg.

En jullie waren met allemaal stoere voetballers.
Ja, dan kun je niet gaan zitten: Huh, ik ben bang!

> Waar en Wat

De atlas ligt thuis, bij mijn moeder. Ik ben pas nog in Zuid-Afrika geweest maar dat heb ik niet opgezocht, want we kregen de informatie van de club. Bij het Nederlands elftal krijg je dat ook: gegevens over grootte van een land, de bevolking, en vooral de voetbalgeschiedenis.

‘Zo kom je nog eens ergens’

‘De volgende dag, midden op zee, doemde er een schip op’

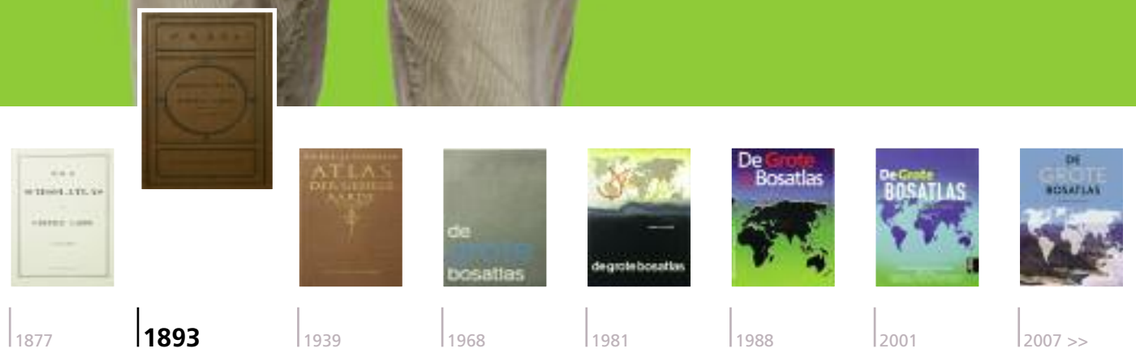

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Pieter Jakob de Lint

Pieter Jakob de Lint (1915) vertrok op zesjarige leeftijd naar Nederlands Oost Indië. Daar moest hij de zuidoost Groningse veenkoloniën uit zijn hoofd leren, maar vatte desondanks toch een liefde op voor de *Bosatlas*. Hij studeerde aan de TH in Delft, en werkte als werktuigbouwkundig ingenieur in Curaçao, Venezuela en Nederland.

Ik weet nog goed dat ik de atlas voor het eerst zag, dat was op Java. We woonden in een schitterend huis in Bandung, en in Indië sliep men tussen de middag altijd. Tijdens het slaapuurtje van mijn ouders konden de kinderen doen wat ze wilden. Terwijl mijn broers voetbalden en kattenkwaad uithaalden, zat ik het liefst te bladeren in mijn vaders *Bosatlas*.

Wat vond u er zo leuk aan?
Dat kan ik me niet meer voor de geest halen. Maar hoe het ook komt, ik ben altijd dol op de atlas geweest. Op aardrijkskunde minder, want dat was rijtjes uit je hoofd leren. De veenkoloniën van Groningen: Hoogezand, Sappemeer, Zuidbroek… Dat werd er ouderwets ingestampt, dat hoorde je nog ver buiten de school schallen. De Indisch Indonesische kinderen moesten die rijtjes ook leren. Dat was toch idioot. Sappemeer? Ze hadden geen idee wat dat was.

En de Indonesische kinderen hadden vast geen atlas.
Nee. Het kan ook heel goed dat wij onze *Bosatlas* hebben gekocht op een vendutie, van mensen die naar Holland terugkeerden. Dan was er een openbare verkoping van huisraad, daar zaten altijd stapels boeken bij. Eerst liep er een man met een gong door Bandung en riep: vendutie bij die en die. Daar ging de hele high society heen, en alles werd verkocht. Dat was het principe, om die mensen een zakcentje mee te geven. Of onze atlas ook weer op een vendutie is vérkocht? Geen idee, ik was al veel eerder terug naar Holland.

Alleen?
Ja, op mijn zestiende ben ik op het stoomschip Johan de Witt naar Nederland gevaren. Ik moest mijn school gaan afmaken.

Daarna ging ik in Delft studeren, maar tijdens de oorlog werd de TH gesloten.

En wat dan?
Met een vriend bedacht ik het plan naar Engeland te varen. Het idee was boven de atlas geboren, en daarna zorgvuldig uitgewerkt met allerlei gedetailleerde kaarten. We hadden precies uitgekiend wanneer we moesten afvaren, in verband met eb en vloed en nieuwe maan. We kochten een kano en…

Met de kano naar Engeland? Hoe lang duurt zo’n overtocht?
Drie dagen, want we vertrokken met oostenwind. Dat is wind méé. Bij Hoek van Holland gingen we ‘s nachts in het stikdonker te water. We moesten door spergebied, dus we lagen helemaal plat, onder een zeiltje. Links en rechts van ons zaten de Duitsers te keuvelen en hadden niets in de gaten. Zo gleden we door het kanaal. Ineens voelden we de branding, en we zaten op zee! Alles ging van een leien dakje.

Dus…
De volgende dag, midden op zee, doemde er een schip op. Duitsers. We werden meteen opgepakt. Ik kwam in de gevangenis in Rotterdam, daarna naar concentratiekamp Amersfoort. In de gevangenis heb ik goed opgelet: het is drie dagen oostenwind gebleven, dus we hadden Engeland zeker gehaald.

> Waar en Wat

Hij ligt in de kast bovenop de boeken. De laatste keer… Ik ben bang dat ik dat niet meer weet… Ja, toch! Toen mijn dochter Nanneke op vakantie naar Kenia ging, heb ik het toch even opgezocht in de atlas.

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Manja Blok

Manja Blok (1964) was de eerste vrouwelijke straaljagerpiloot. In haar F16 ging ze met 1.000 kilometer door de bocht. Ze leerde haar man tijdens haar vliegopleiding kennen, ze hebben drie zoontjes. Als piloot bij Transavia laat Manja niet zomaar iédereen in de cockpit.

Uiteindelijk heb ik bij De Slegte mijn eigen *Bosatlas* gekocht, daarvoor deelde ik er een met mijn oudere zusje. Inmiddels heb ik een recentere versie, met cd'tjes erbij. Een cadeautje voor mijn man, die is enorm geïnteresseerd in 'bladeren door de wereld'.

Gebruik jij hem ook nog wel?
Jawel. We zitten nu allebei bij de burgerluchtvaart, en van de vele bestemmingen waar we op vliegen, krijg je via je schema alleen de internationale codes te horen. Zo beginnen alle vliegvelden in Nederland met EH en dan is Amsterdam EHAM, maar je hebt vaak ook nog een drieletter code… Ja, dan móet je toch echt de atlas pakken.

Hoe ben je piloot geworden?
Na het atheneum heb ik een paar jaar aangemodderd met allerlei flutbaantjes. Tot ik een bonnetje van de luchtmacht in de tv-gids tegenkwam. Voor ik het wist zat ik in een instructievliegtuigje. Mijn eerste vlucht: Ik had nog nooit in een vliegtuig gezeten.

En je werd de eerste vrouw die een F16 vloog.
Daar was ik me helemaal niet van bewust. Het is ook niet iets dat je vanaf dag één doet. Je gaat stap voor stap. Ik heb in vier verschillende types gevlogen vòòr de F16.

Wat was je werkterrein als straaljagerpilote?
We werden ingezet bij vredesacties. Zo hebben we lang in Italië gezeten; de uitvalbasis voor de Bosnië-operatie. Bij de voorbereidingen keken we altijd uitvoerig in de *Bosatlas*. Vliegkaarten zijn dan te summier; de hoogteverschillen worden wel met cijfers aangegeven, maar in de atlas zie je het pas echt: Hoe hoog het terrein is en hoe bevolkt. Heel belangrijk voor je beeldvorming; je bent je veel bewuster van het gebied waar je heen gaat. Dat kan je leven redden. Het is ook anders om over gebergte te vliegen. Je zit op 300 meter hoogte; in Holland kun je dan altijd een beschermende afstand van grondwapens houden. Maar als ze op een berg staan…

De F16 is een jachtbommenwerper, en dat heb jij ook echt gedaan?
Ik zou die dag een oefenmissie in Italië hebben maar werd vanwege de Bosnisch-Servische opmars opgeroepen. We hebben toen met twee Nederlandse F16's luchtaanvallen uitgevoerd. Veel te weinig, veel te laat, maar dat ligt op politiek niveau.

Je bombardeerde tanks van Mladić, en werd zo de eerste vlieger na WOII die oorlogshandelingen verrichtte.
Bizar toeval.

En nu bij de burgerluchtvaart.
Alweer zes jaar. Het vliegen is anders, op twaalf kilometer hoogte heb je meer een landkaart onder je. Zoals op de satellietfoto's in de atlas.

Heb je vaste trajecten?
Ik vlieg op alle vluchten van Transavia.
We worden ook vaak ingehuurd, zelfs door defensie. Toen mijn man nog bij de luchtmacht zat en met een detachement naar Noorwegen moest, heb ik gevlogen! Ja, hij kwam erbij zitten in de cockpit. Ik zei natuurlijk wel: maar nergens aan zitten!

> Waar en Wat

Hij ligt in de boekenkast, ik kan hem zo pakken. We hebben van de week nog even opgezocht waar Alicante ligt, omdat we daar zaterdag heen gaan. Ik wist het wel ongeveer; Transavia heeft een lijndienst op Alicante. Maar mijn man niet, dus we hebben even met z'n tweeën gekeken.

'Heel belangrijk voor je beeldvorming'

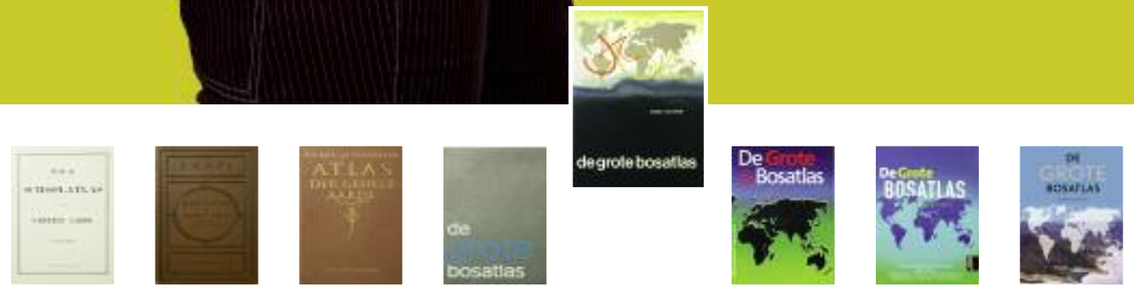

1877 | 1893 | 1939 | 1968 | **1981** | 1988 | 2001 | 2007 >>

‘Wat daar tussen zit, is eigenlijk horror’

1877 | 1893 | **1939** | 1968 | 1981 | 1988 | 2001 | 2007 >>

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Klaas Pater

Klaas Pater (1950) is scheepsbouwer en reder. Tevens voormalig machinist en varensgast, liefhebber van stoom en verzamelaar van oude kaarten. Klaas houdt heel veel van reizen, al gaat hij vaak niet erg ver weg. Maar in de stad New York kun je hem om de weg vragen.

Ik weet nog precies hoe hij eruit zag, roodbruin met gouden letters, en hij had een gescheurde achterkant. Ja, een *Bosatlas* dat was wat. Potverdorie, dat waren dure dingen! Ik keek er heel vaak in. Ik weet nog dat ik stukken overtrok. En ik deed wat ik nu nog steeds doe: ik ging op reis in mijn stoel.

Wilde je ook echt gaan reizen?
Ik wilde machinist worden, stoom was mijn grote passie. Toen kwam er op de ambachtschool een heer in uniform met galons propaganda maken voor de marine. Toen was Klaas met zijn stomme kop verkocht. Met zestien jaar zat ik bij de marine. Door mijn fascinatie voor stoom studeerde ik keihard en haalde 100 punten voor de vaktheorie; dat was nog nooit eerder voorgekomen. Maar dan ga je de vloot op. En wat gebeurt er met bollebozen? Ik werd gesloopt, geschoffeld! Nee, ik heb geen leuke tijd gehad. Zodra het kon, was ik weg.

Wat ging je doen?
Ik ging werken bij De Vries Scheepsbouw, die maken van die megajachten voor de rijken der aarde. Dat was fantastisch werk. Ik deed de roeren, schroefassen en stabilizers, dat was mijn afdeling. En na een paar jaar ben ik voor mezelf begonnen, als scheepsbouwer.

Je bent de zee trouw gebleven, ondanks je marineavontuur?
Ja! Ik ben ook altijd blijven zeilen. Alles heeft met water te maken bij mij, dat is de rode draad. Ik keek in de atlas ook altijd naar de inpolderingen, want dat had ook met stoom te maken. En rivieren; waar komt het water vandaan en waar gaat het naar toe. Kusten en havens zijn ook prachtig. Weet je, het mooiste van een zeereis is het wegvaren en terugkomen. Wat daar tussen zit, is eigenlijk horror.

Je verzamelt ook oude kaarten?
Ik kwam ermee in aanraking en ging me erin verdiepen. Toen bleek dat Nederland in de zestiende eeuw de grootste ter wereld in de cartografie was.

Bestonden er in de zestiende eeuw al kaarten van de hele wereld?
Ja, die werden gevoed door de ontdekkingsreizigers; telkens een stukje erbij. De atlas der VOC was geheim, want het was cruciale kennis om land te kunnen bemachtigen. De Gouden Eeuw had in Nederland niet kunnen ontstaan zonder de cartografie. Dat staat buiten kijf. Meten was weten! Uit die traditie kon uiteindelijk de *Bosatlas* ontslaan. Ja, kaartbeelden zijn zo verschrikkelijk interessant, zo mooi.

Je blijft reizen in je stoel?
Jawel! Zo heb ik ook het straatbeeld van New York op de kaart bestudeerd. Met iemand die er vaak kwam, had ik het over een bepaalde locatie, en ik legde hem uit achter welke straat die lag. Hij vroeg: ‘Vlak bij die broodjeszaak? Waar ze die lekkere broodjes hebben?’ ‘Dat zou ik niet weten,’ zei ik. ‘Want ik ben nog nooit in New York geweest.’ Hij kon het niet geloven. We zaten er al een half uur over te praten!

> Waar en Wat

Wist ik het maar! Dat ding was helemaal sleets, omdat ik zo vaak gebruikte, maar ik ben hem kwijt. Hij zit nog wel in mijn kop, ik ben hem alleen fysiek kwijt. Dat is gebeurd tijdens een verhuizing of zo. Ik heb er een jaar of drie geleden bij mijn ouders op zolder nog naar gezocht.

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Floortje Dessing

Floortje Dessing (1970) is programmamaker, maar vooral reiziger. Op haar eerste vlucht naar Zuid-Amerika had ze buikpijn van de zenuwen, inmiddels pakt ze het vliegtuig naar Kuala Lumpur als een ander de bus. Floortje is in 101 landen geweest, en de teller loopt door.

Nee, eentje van mezelf had ik niet, de atlas lag vroeger gewoon thuis. We hadden ook een heleboel oude exemplaren, van mijn opa, die spaarde hij. Als kind vond ik het machtig om in zo'n versleten atlas, met oude landen en oude landsgrenzen, te kijken.

Ik las dat je als kind van tien lag te huilen omdat je nog acht jaar naar school moest.*
Ja, ik wilde op reis! Wij hadden geen auto, deden alles op de fiets, en bleven altijd in Nederland. Wij waren echt zo'n groen gezin. Ja, het was gewoon een crime dat ik nog niet naar het buitenland kon. Dat is wat ik wilde!

Waar kwam dat verlangen vandaan?
Dat is aangeboren. Anderen willen gitaar spelen, of koste wat kost dansen. Ik wilde reizen. Mijn vader heeft het ook een béétje, die moet af en toe zijn ouderwetse tentje ergens in Nederland opzetten.

Maar jij wilde verder?
Ja, ik was gefascineerd door al die landen in de atlas. En wat daar dan te zien was, en hoe dat dan zou zijn.

Wilde je de bergen in, of het oerwoud?
Ik had geen voorkeur, nu nog niet. Ik kan net zo intens genieten van bergen als van uitgestrekte woestijnen of besneeuwde hoogvlaktes. Ik hou wel heel erg van de zee. Alles wat met kust en zee en water te maken heeft, daar word ik extra gelukkig van. Het mooiste kiezen: daar heb ik teveel voor gezien. Nu ben ik pas – nou ja, twee jaar geleden – naar Antarctica geweest, en ja, dat vind ik wel héél magisch.
Er is gewoon niets op aarde wat daarmee te vergelijken is.

Misschien moet je dan de ruimte in? Floortje in space?
Dat zou fenomenaal zijn, dat is natuurlijk de ultieme reis.

En zijn er op aarde nog plekken waar je heen wilt?
Nog talloze. Ik heb nog hele delen van Afrika niet gezien. Van Midden-Amerika ook niet en ik wil nog naar heel veel eilanden in de Stille Oceaan… O ja, er is nog zát. Ik heb nu 101 landen gezien, en volgens de VN zijn er 191, dus ik ben nog wel even bezig. Ik ben pas op de helft.

Wat trekt je: het landschap of de mensen?
Het is de combinatie. Elke keer als je op reis gaat, begint er weer een nieuw avontuur. Zie je dingen die je nog nooit gezien hebt, maak je mensen mee die je nog nooit ontmoet hebt. Je leert er altijd wel iets van. Je verbaast je, je leeft echt op het toppen van je kunnen.

Je blijft nieuwsgierig?
Ja… Laatst zat ik in de atlas de zijderoute te bekijken, de oude karavaanroute tussen China en Europa. Fascinerend. Ik bekeek Kazachstan, een land zo groot als West-Europa, dat schreeuwt erom bekeken te worden!

* In: Floortje Dessing: 100 wereldplekken die je gezien moet hebben.

> Waar en Wat

Thuis staat hij in de kast, en op kantoor slingeren er ook een paar rond. Daar gebruiken we hem echt heel vaak. Omdat ik volgende week naar Nicaragua ga, heb ik er gisteren nog in zitten bekijken hoe ik vanuit Managua zo snel mogelijk in Guatemala kom.

‘Het mooiste kiezen: daar heb ik teveel voor gezien’

1877

1893

1939

1968

1981

1988

2001

2007 >>

‘Ik keek in de atlas en dacht: dat kan nog verder!’

1877 | 1893 | 1939 | 1968 | **1981** | 1988 | 2001 | 2007 >>

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Herb van Drongelen

Herb van Drongelen (1970) is fotograaf en chefkok. Hij vertrok op zijn zesentwintigste uit Amsterdam en fietste in zes jaar de wereld rond, door zes continenten en negenenzestig landen. Hij ging door bergen en dalen, verbleef veertig dagen in de woestijn en keerde terug met tienduizend dia’s en 105.000 kilometer in de benen.

Er stonden al strepen in, want de atlas was van mijn broer geweest die zeven jaar ouder is. Toen ik naar de middelbare school ging, fietste hij van de ene kust van de Verenigde Staten naar de andere. Ik keek in de atlas en dacht: dat kan nog verder!

Toen al?
Ja, op mijn twaalfde kreeg ik het idee om de wereld rond te fietsen. Ik vertelde het tegen niemand, om niet voor gek verklaard te worden, maar ik koesterde de droom. Ik ben opgegroeid met de gedachte dat het ooit zou gebeuren.

Geen twijfel?
Ik was er van overtuigd dat ik het ging doen. Ik maakte elke zomer ook lange fietstochten. Op mijn veertiende fietste ik van de Spaanse grens naar huis, op mijn vijftiende vanaf Rome. Mijn motivatie nam alleen maar toe.

Was je altijd je reis aan het plannen als je in de atlas keek?
Door de wereldkaart in de *Bosatlas* werd me snel duidelijk dat die reis opgedeeld zou worden in drie delen. Het was Amsterdam-Sydney, Alaska-Vuurland, Kaapstad-Amsterdam. Als je maximale lijnen over de wereld wil trekken, zijn dat ze.
Er bestaat een soort regel, dat je kunt claimen dat je de wereld bent rond gegaan, als je minimaal drie continenten en 18.000 kilometer hebt gedaan, zoiets. Dan kan je dus gewoon op het noordelijk halfrond een rondje draaien, maar ik wilde écht de hele wereld doen! Álle continenten dwars oversteken, daar ging het mij om.

Waren er bepaalde plekken waar je graag heen wilde?
Jawel! Kamtsjatka, omdat dat zo ver weg was. Het woeste Patagonië, en de extreme gebergten, vooral door de dramatiek op de kaart met die slagschaduwen. De leegtes hebben me ook altijd gefascineerd, niet alleen in de atlas, ook tijdens mijn reis. Australië bijvoorbeeld, bijna 4.000 kilometer desolate woestenij, waar ik trouwens – heel bijbels – veertig dagen over deed. Als ik dan ‘s avonds kamp opsloeg na een dag fietsen, dacht ik: wat heb ik eigenlijk gedaan vandaag? Alsof je hersenfuncties op slaapstand gaan, dat je het gewoon maar doet!

Was dat beangstigend?
Nee, er is wel een punt waar je doorheen moet na een paar maanden, als je beseft wat je bent begonnen. En als je daar doorheen komt, kun je lang weg blijven, dan maakt tijd niets meer uit.

Ik moet het vragen: wat vond je het mooist?
Kirgizië! Dat is wonderschoon! Ethiopië ook. En de Karakoram Highway; de hoogste snelweg ter wereld. De meest vriendelijke bevolking van de wereld vind je in Sudan!

Dieptepunten?
Die waren er ook. In Namibië werd ik verrast door een woestijnbrand, ik ben aangereden door een vrachtauto in Pakistan en in Mozambique had ik malaria. Stoppen? Nee. Die gedachte is nooit opgekomen, hoe zwaar het ook was. Ik dacht: ik wil uiteindelijk die bol rond. Precies zoals ik als jongetje boven de atlas had bedacht.

> Waar en Wat

De mijne ligt mijn ouders, ze hebben er mijn wereldreis in bijgehouden. Laatst had ik een atlas nodig en heb ik er een geleend. Daar heb ik vanochtend het plaatsje Hezen in opgezocht, want daar komt de voortreffelijke geitenkaas vandaan die ik als chefkok in mijn keuken gebruik.

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Lisette Lewin

Lisette Lewin (1939) is journaliste en schrijfster. De atlas interesseerde haar niets aangezien niemand toch ergens heen ging, behalve naar Zeist. Toch deed Lisette haar eindexamen in Jakarta en maakte ze vele en verre reizen waar ze prachtige boeken over schreef.

Kijk, dit is mijn eerste atlas. Deze is van 1936, de 35e verbeterde druk. Hij was van mijn neefje en ik kreeg hem toen hij van school ging. Later heb ik nog een nieuwere gekocht.

Vond je aardrijkskunde leuk?
Nee, maar ik heb nooit een leuke leraar gehad. Ooit moest ik voor straf een hoofdstuk over de provincie Gelderland twee keer helemaal overschrijven. Twee keer! Was mijn vader nog kwaad: Dat is zinloos, laat haar dan twéé provincies doen.

En wat vond je van de *Bosatlas*?
Niet veel, maar je ging dan ook nergens heen. Je kreeg een ansichtkaart: 'Groeten uit Zeist'. Ja, er ging nooit iemand naar het buitenland. Ik dacht ook niet, daar wil ik heen. Dat doen jongens meer; die willen weten waar iets is. Mij interesseerde die hele atlas niet. Maar mijn aardrijkskundeboek heb ik in twee maanden in mijn kop gestampt.

Vertel.
Mijn vader kreeg een baan in Jakarta en ik kwam daar op de MMS, twee maanden voor het examen. En ik was dat hele jaar niet naar school geweest. Toen ben ik gaan stampen: Bali, Lombok, Soembawa, Soemba, Flores, Timor half Portugees…

Wat een leuk wijsje.
Dat had ik gemaakt om de kleine Soenda-eilanden te onthouden. Zo had ik er nog meer. Ik ben nog met een tamelijk hoog cijfer geslaagd. Verder was het fantastisch in Indonesië. Mijn vader had via zijn werk een busje, dan zit je hoog en lekker koel. Samen gingen we elk weekend op pad. Het was de mooiste tijd van mijn leven.

Zijn jullie nog vaker samen op reis geweest?
Heel veel later naar Dantzig*. Daar had mijn vader tot zijn veertiende gewoond. Later heeft hij nog door heel Duitsland heen gewoond, maar Dantzig was de stad van zijn kindertijd. Het was er ontzettend veranderd, maar we zijn wel in het huis geweest waar hij met zijn ouders woonde. Dat was zo leuk. En hij vertelde en vertelde.

Wat was je vaders geschiedenis?
Mijn overgrootvader kwam uit de Oekraïne. In 1882 gingen ze op de vlucht voor de pogroms en kwam het gezin terecht in Libau, in wat nu Letland is. Daar ging het ook weer mis door het antisemitisme en ze voegden zich bij familie in Karlsruhe. Mijn vader werd in 1910 in Düsseldorf geboren.

De kaart van Europa staat vol sporen van je familie.
Mijn moeder is in Amsterdam opgegroeid, ze is gestorven in Auschwitz. Daar ga ik niet naar toe. Ik heb er wel eens over gedacht, maar nee.

Het is goed te begrijpen dat je niet veel met de atlas hebt.
Maar dat heb ik nu wel! Zeker sinds ik ben gaan reizen en schrijven. Ik kijk er nu graag in, vooral om een reis uit te stippelen. Zoals naar Suriname, waar mijn nieuwe boek over gaat. Nu ben ik er dol op.

*Lisette Lewin: Herfstreis naar Dantzig.

> Waar en Wat

Nu ligt 'ie pontificaal op tafel, normaal in de boekenkast. Een paar dagen geleden heb ik met iemand een autotochtje in Utrecht gemaakt, naar Huize Doorn en allerlei kastelen in de omgeving. Het was zo ontzettend leuk dat ik gisteren nog even heb opgezocht waar we precies geweest zijn.

'Toen ben ik gaan stampen: Bali, Lombok, Soembawa, Soemba, Flores…'

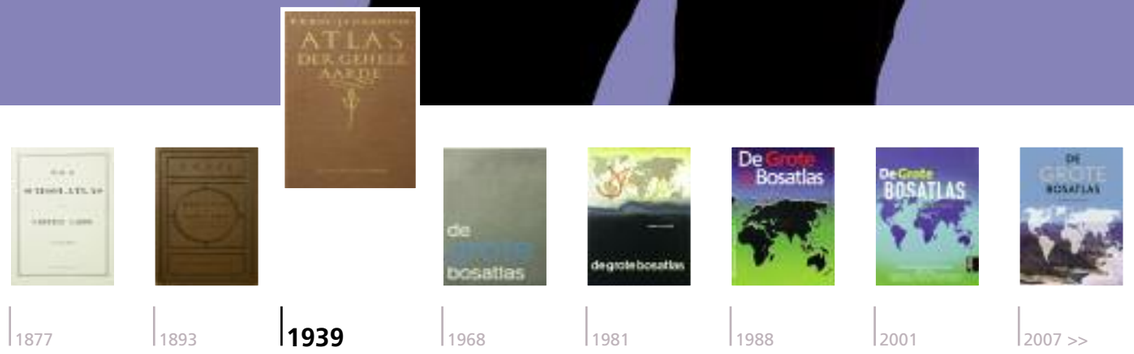

‘Dat had ik nooit beseft, maar iedereen beziet de wereld heel anders’

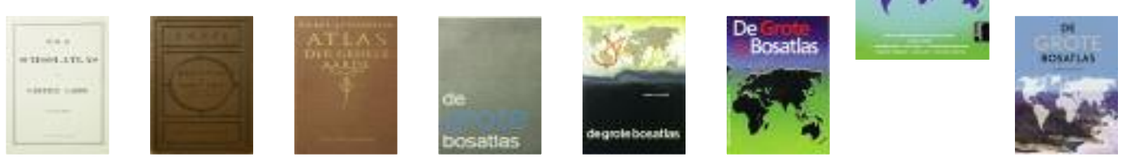

1877 | 1893 | 1939 | 1968 | 1981 | 1988 | **2001** | 2007 >>

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Greta Le Blansch

Greta Le Blansch (1990) zit in 5 VWO van het Sint Bonifatius College in Utrecht. Ze vindt aardrijkskunde pas echt leuk als het over mensen gaat. Haar wereldbeeld lijkt nog het meest op een Risk-spelbord. Greta houdt van talen en schrijven en zit op buikdansen.

Ik heb hem besteld toen ik naar de brugklas ging. Het was mijn mooiste boek, want voor de rest kreeg ik gewoon gebruikte boeken. De atlas was helemaal nieuw en schoon en glimmend, maar ik had niet echt de neiging om hem open te slaan.

Je dacht: dat komt nog wel?
Ja, want hij is verplicht. Bij opdrachten en toetsen wordt verwezen naar bepaalde kaarten. Zonder atlas kun je de vragen niet beantwoorden.

Vind je aardrijkskunde niet leuk?
Wel als het om mensen gaat. Zoals regionale beeldvorming, dat doen we nu. We bekeken drie wereldkaarten; getekend door een Amerikaan, een Nederlander en iemand uit Saudi-Arabië. Het waren drie héél verschillende kaarten. Bij alledrie lag hun eigen werelddeel in het midden. Degene uit Saudi-Arabië had Afrika heel gedetailleerd getekend, maar Amerika was een ronde vlek. De Amerikaan had alle staten aangegeven, maar in Europa geen landen getekend. Dat had ik nooit beseft, maar iedereen beziet de wereld heel anders. Iemand vroeg nog aan de leraar wat dan de goede kaart was! Die is er natuurlijk niet!

Een interessante les.
Toen moesten wij de wereld ook tekenen, zo waarheidsgetrouw mogelijk. Ik begon met Europa, dat ging redelijk, maar ik kon heel weinig landen bedenken, erg stom! Bij Azië had ik weinig idee van de vorm, en van Australië en Nieuw-Zeeland wist ik niet of dat los of aan elkaar lag. Heel raar. Ik blijk dus helemaal geen beeld te hebben van de wereld. Bij mij is het meer een Risk-achtige kaart. Dat was schokkend, want sommigen in de klas riepen dingen als: Maleisië, dat ligt daar, hè! En ik dacht, Maleisië? Ik weet dat het bestaat, maar zou het niet kunnen plaatsen!

Baalde je?
Ik heb die fascinatie gewoon niet zo met de wereld. Ik ben geen dombo, ik weet Kreta en Curaçao wél te vinden, daar ben ik op vakantie geweest. Dan vind ik het wel leuk om op te zoeken hoe groot zo’n eiland is, en hoe het er uit ziet.

Je hebt een reden nodig om de atlas te pakken?
Ja, dat is het verschil met mijn broer Joost. We doen tegenwoordig samen met mijn atlas. Hij leent hem vaker, dan dat ik hem gebruik. Hij heeft er meer interesse in.

En de meeste van je klasgenoten?
Nou, we hebben binnenkort de aardrijkskunde-olympiade, dat is een toets waar je niet voor kunt leren, het gaat om ál je opgedane kennis. Mijn leraar zei dat je een enorme voorsprong hebt als je de atlas goed kan gebruiken. Iemand uit de klas vroeg toen met een klein stemmetje: kunt u daar dan misschien nog wat tips over geven? Nu krijgen we er nog een les over. Misschien weet ik alles wel, maar het kan zijn dat ik denk: oh… okay!!

> Waar en Wat

Hij staat op mijn kamer, naast een ladenkastje. Wanneer ik hem het laatst in mijn handen had? Toen ik mijn kamer aan het opruimen was! En in de laatste toetsweek, vóór de kerstvakantie, heb ik er in opgezocht waar in Amsterdam de werkloosheid het laagst is, voor een opdracht.

VAN WELKE EDITIE BEN JIJ?

Pieter Roelof Bos

Pieter Roelof Bos (1847-1902) is leraar aardrijkskunde in Groningen. Hij is zeer geliefd op de HBS waar hij al sinds 1875 werkt. Maar ook op scholen in andere delen van het land geniet 'meester Bos' een enorme populariteit. Want dankzij zijn *Bosatlas* leren opeenvolgende generaties Nederlandse leerlingen letterlijk over de grenzen heenkijken.

Geweldig, die gezichten van leerlingen als ze tijdens de les over een landkaart van mij gebogen zitten. Die aanblik verveelt mij nooit. Je ziet ze in hun schoolbanken wegdromen bij het idee dat ze zelf weldra oceanen, oerwouden, woestijnen en grote steden zullen gaan ontdekken. Het mooiste wat je kan overkomen als aardrijkskundeleraar, toch? Kinderen prikkelen in hun behoefte aan kennis, maar ook in hun avontuurlijkheid en fantasie. Ja, daar doe je het gewoon allemaal voor.

De backpack-trend onder jongeren is dus zo'n beetje bij u begonnen?
Haha, zo zou je het misschien wel kunnen zeggen. De *Bosatlas* als opstapje naar het ware globetrotten. En sommige leerlingen kunnen ook gewoon niet wachten met uitvliegen tot ze hun diploma op zak hebben. Ik heb lange tijd geleden nog twee 13-jarige jongens in mijn klas gehad die 's middags na school op eigen houtje Drenthe zijn ingetrokken, nadat we die provincie klassikaal op een wandkaart van mij hadden behandeld. Ze zijn net voor het donker aangetroffen met blaren in de klompen op de heide bij Zeegse. Hun hele dorp was in rep en roer.

Werd u er boos op aangekeken?
Nee hoor, dat viel allemaal erg mee. Het mag dan anno 1882 nog zo zijn dat vaders en moeders van hun kinderen verwachten dat ze 'Langs het tuinpad van mijn vader' blijven wonen, zoals het oude gezegde luidt. Maar tegelijkertijd groeit ook bij oudere generaties het besef dat ons mooie Groningen en ook het Koninkrijk der Nederlanden niet op een eilandje liggen. De rest van de wijde wereld grenst tegenwoordig letterlijk aan ons erf. En onder andere dankzij de stoomtrein en mijn atlassen zal die wereld de komende jaren steeds vertrouwder voor ons worden.

U brengt die wereld hier achter uw werktafel nauwgezet voor ons in kaart. Maar hoe nieuwsgierig bent u eigenlijk zelf naar verre oorden en vreemde volkeren?
Ik zeg regelmatig tegen mevrouw Bos dat ik de Oost en de Oriënt nog weleens met eigen ogen zou willen aanschouwen. Wanneer ik net als mijn leerlingen boven mijn eigen landkaarten wegdroom, dan reis ik in gedachten af naar de piramides van de oude farao's, de paleizen van de Ottomaanse sultan, de tempels van de Borobudur. Maar ook onder onze eigen grote rivieren ben ik nog nooit geweest. Ik kan de route naar 's-Hertogenbosch zo uit mijn hoofd uittekenen voor een koetsier, maar de tocht zelf moet ik dus nog ooit ondernemen. Misschien na mijn pensioen.

Hoe zou u het liefst herinnerd willen blijven?
Ik wil niet onbescheiden klinken en zeg het vanuit een oprecht idealisme: als de meester Bos die nieuwsgierige, ruimdenkende jongeren letterlijk heeft geholpen uit te groeien tot mensen-van-de-wereld.

'Hun hele dorp was in rep en roer'

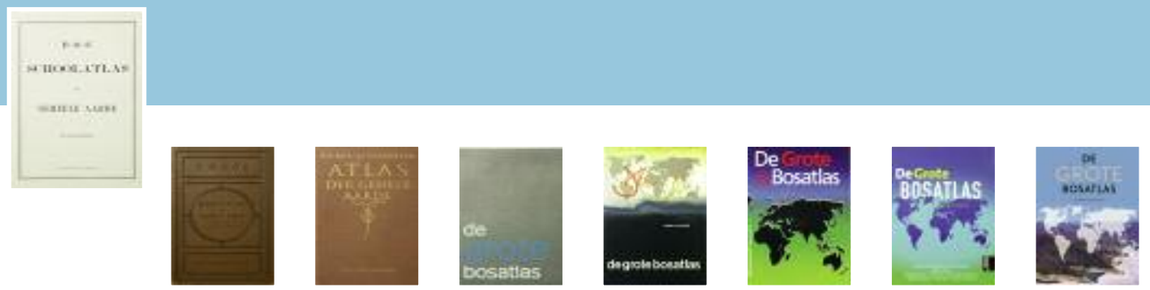

1877 | 1893 | 1939 | 1968 | 1981 | 1988 | 2001 | 2007 >>

Colofon

Dit magazine is een unieke uitgave bij de introductie van De Grote Bosatlas 53e editie.

Uitgave
Wolters-Noordhoff
Postbus 58
9700 MB Groningen

Telefoon 050 522 69 22
E-mail: info@wolters.nl
Website: www.wolters-noordhoff.nl
Website: www.bosatlas.nl

Tekst en samenstelling
Gerdy van der Stap, Amsterdam

'Interview' Pieter Roelof Bos:
Wim de Jong, Rotterdam

Fotografie
Marco Hillen, Amsterdam

Ontwerp
Dorèl en anderen, Groningen

Publicatie
© Wolters-Noordhoff 2007

Met dank aan
Manja Blok
Floortje Dessing
Herb van Drongelen
Peter van Eijk
Urby Emanuelson
Greta Le Blansch
Nawal Lehiane
Lisette Lewin
Pieter Jakob de Lint
Barbara de Loor
Jetty Mathurin
Rick Nieman
Klaas Pater
Rob van der Vaart

© Omslagfoto De Grote Bosatlas, 53e editie
Yann Arthus-Bertrand / Altitude

www.bosatlas.nl

DE BOSATLAS

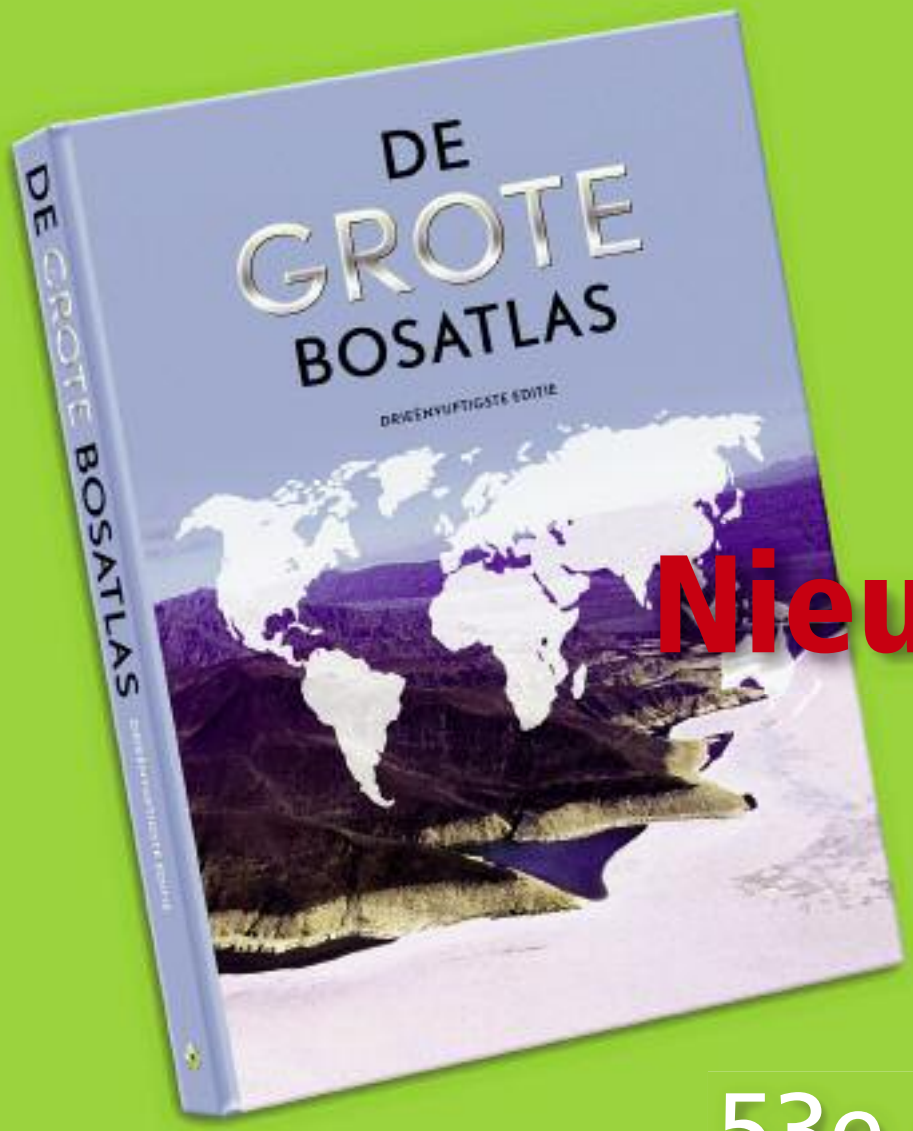

Nieuw!

53e editie

De Grote Bosatlas

- **Meer dan 400 nieuwe kaarten**
- **Actuele thema's:** vergrijzing, waterproblematiek, klimaatverandering, Europese eenwording, mondialisering, shariawetgeving, conflictgebieden (Afghanistan, Irak, Midden-Oosten), de opkomende economieën van India en China
- **Sluit aan op het nieuwe leerplan voor de Tweede Fase van het Voortgezet Onderwijs**
- **www.bosatlasonline.nl: zelf kaarten maken, koppeling aan GPS en zelf satellietbeelden bewerken**

Wolters-Noordhoff